

पासकित 31, 5. यदुत्त्वर्णं यद्विदुर्न क्रियते Ait. Br. 2, 7. SHADY. Br. 1, 5. Ind. St. 2, 303. तमेवाद्वातुहस्तं नृपाः कालमिवोत्त्वर्णम् RĀĀ-TAR. 3, 148. सकृदोत्त्वर्णपौरुषम् MBh. 3, 8428. नार्दं मुमुचुरुत्त्वर्णम् 1, 8288. निदाघकालोत्त्वर्णतापयेव (पृथिव्या) KUMĀRAS. 7, 84. त्यागिति: फलमुत्त्वर्णतैर्भग्यैश्च बहुधा नृपैः । तस्यासीदुत्त्वर्णो मार्गः पादपैरिव दक्षिणः (sc. मार्गः) ॥ RAGH. 4, 33. विषोत्त्वर्णाः (सर्पाः) MBh. 1, 1203. 1631. 3, 9930. 13, 850. गाण्डीवेन्द्रायुधोत्त्वर्ण (मेघ) 3, 8288. पित्तोत्त्वर्णा Suçr. 1, 199, 14. त्रिवोत्त्वर्णैर्हृदिगणैः RĀĀ-TAR. 3, 142. Nach den Lexicographen (AK. 3, 2, 31. H. 1467): offenbar. Das Wort steht mit उत्त्व und wohl auch mit उर्वरा 2. in etym. Zusammenhange. Vgl. अत्युत्त्वर्ण, अनुत्त्वर्ण. — 2) m. N. pr. eines Sohnes von Vasishṭha Buig. P. in VP. 83, N. 8.

उत्त्वर्ण adj. von उत्त्व in Verb. mit घ्रायः Fruchtwasser ÇAT. Br. 5, 3, 4, 18. KĀTJ. ÇR. 15, 4, 32.

उत्त्वर्क 1) n. Siddh. K. 248, b, ult. Feuerbrand Uṇ. 3, 83 (उत्त्वर्क). AK. 2, 9, 30. H. 1103. Hār. 144. Ait. Br. 2, 11. ÇAT. Br. 1, 8, 2, 1. 2, 1, 4, 29. 4, 2, 14. अन्वाकार्यपचनादुत्त्वर्कमादाय 6, 2, 7. 3, 8, 1, 6. उत्त्वर्कावर्तयणा 4, 6, 8, 7. 5, 2, 4, 15. 11, 6, 3, 3. ĀÇV. GRHJ. 1, 11. KĀTJ. ÇR. 5, 10, 9. 6, 3, 2. ÇĀNKH. GRHJ. 3, 19, 14, 15. 4, 4, 4. 5, 9. उत्त्वर्कमैध्य ÇAT. Br. 12, 4, 3, 3. PĀN-KĀT. 38, 20. 253, 19. — 2) m. N. pr. eines Sohnes von Balarāma MBh. 2, 1275. 3, 10277. HARIV. 8078. 8402. 9200. 11008. VP. 439. — Vgl. उत्त्का, उत्त्वर्णी.

उत्त्वर्क्य adj. vom vorigen: अग्नि ÇAT. Br. 12, 3, 1, 16.

उत्त्यै adj. (चतुर्वर्ष्ये) von उल gaṇa वलादि zu P. 4, 2, 80.

उत्त्वकसन n. Haarsträubung H. 306. — Vgl. उत्त्वल.

उत्त्वङ्ग (von लङ् mit उद्) n. 1) das Ueberspringen: समयोत्त्वङ्ग MALLIN. zu KUMĀRAS. 3, 25. — 2) Verstoß: उत्त्वङ्गनक्रुद्ध KATHĀS. 22, 57.

उत्त्वङ्गनीय (wie eben) adj. zu übertreten: तथापि मित्रवचनमनुत्त्वङ्गनीयम् PĀN-KĀT. 247, 9.

उत्त्वल adj. stark behaart Hār. 136. — Vgl. उत्त्वकसन und u. उत्त्वल.

उत्त्वल्य adj. 1) von einer Krankheit erstanden, sich in der Genesung befindend AK. 2, 6, 2, 8. H. 474. an. 3, 135. MED. gh. 7. — 2) geschickt H. an. MED. — 3) rein diess. — 4) böse (दुष्ट) H. an. — 5) = कृत्त, was ÇKDR. durch मरीच schwarzer Pfeffer erklärt; Andere lesen कृष्ट froh st. कृत्त ÇKDR. — Wird P. 8, 2, 55 und Vop. 26, 101 als ein unregelmässiges partic. aufgeführt und vom Sch. zu P. von लाच् hergeleitet. In der ersten Bed. ist das Wort vielleicht mit लघु verwandt.

उत्त्वप (von लप् mit उद्) m. heftiger Ausruf H. 273. खलोत्त्वपाः मोठाः कथमपि तदाराधनपरैः BHARTṚ. 3, 6.

उत्त्वपिक (?) लात्रोत्त्वपिकधूमाद्य (स्थूणाभवन) MBh. 3, 7477. Ist etwa उत्त्वपिक (von उत्त्व) zu lesen?

उत्त्वपिन् (von लप् mit उद्) adj. ausrufend: इति तामान्तेरोत्त्वपिनी AMAR. 36.

उत्त्वप्य (wie eben) n. etne bes. Art Schauspiel SĀH. 343.

उत्त्वल (von लल् mit उद्) N. eines Metrums (2 × 13 + 13 Moren) COLEBR. Misc. Ess. II, 90. 156 (III, 14; hier उत्त्वल).

उत्त्वल (von लम् mit उद्) m. 1) das Aufspringen, Aufhüpfen; Munterkeit: प्रावृषः प्रारम्भे निपतति कन्दललोत्त्वलाः पयोविन्दवः AMAR. 48. नोविलङ्घिभिः सेनारोराशिभिरुद्धतैः । सपत्नभूदुल्लासशङ्का कुर्वन् शतक्रतोः ॥ KATHĀS. 14, 13. सौहित्यवचनोत्त्वलसकृत्प्रतिभादि-

कृत् SĀH. D. 73, 8. — 2) in der Rhetorik: Hervorhebung durch Vergleichung oder Entgegensetzung: यत्र कस्यचिदुपेक्षान्यस्य गुणो दोषेण दोषो गुणेन दोषो दोषेण गुणो वा वर्ण्यते स उत्त्वलः KUYALAJ. 133, a. — 3) Kapitel, Abschnitt; so zerfällt z. B. KĀVJAPR. in 10 Ullāsa. Unter आचरोत्त्वलः lies: ein über Observanzen handelnder Abschnitt (im PARACURĀMAPRAKĀṢA).

उत्त्वलस (von लस् im caus. mit उद्) adj. springen, — tanzen lassend (?) RĀĀ-TAR. 3, 343. BENFEY: n. Glanz.

उत्त्वलन (von लुच् mit उद्) n. das Zausen, Zerren: पादकेशाश्रुकेशोत्त्वलनेषु पणान्दश (दमः) JĀĒS. 2, 217.

उत्त्वलण (von लुप् mit उद्) f. Ironie: धीराधीरा तु सोत्त्वलणभाषितैः खेदेदमुम् (den Liebhaber) SĀH. D. 44, 8. सोत्त्वलणभाषण H. an. 2, 366.

उत्त्व (von लू mit उद्) adj. aufschneidend P. 6, 4, 83, Sch.

उत्त्वलेख (von लिच् mit उद्) m. Schilderung: विचित्रचरितोत्त्वलेख KATHĀS. 25, 225. in der Rhetorik: die malende Beschreibung eines Objectes nach der Verschiedenheit der Eindrücke, welche seine Erscheinung hervorbringt; wenn z. B. von einem König gesagt wird: स्त्रीभिः कामो ऽर्थिभिः स्वर्गः कालः शत्रुभिरेति सः KUYALAJ. 20, b. SĀH. D. 682.

उत्त्वलेखन (wie eben) n. 1) das Aufritzen KĀTJ. ÇR. 7, 4, 9. das Aufkratzen, Abscharren: संमार्जनोपाञ्जनेन सेकेनोत्त्वलेखनेन च । गवां च परिव्रजेन भूमिः शुद्ध्यति पञ्चभिः ॥ M. 3, 124. JĀĒS. 1, 188. — 2) das Ausbrechen, Ausspeien RATNAM. im ÇKDR. — 3) das Aussprechen, Erwähnen (उच्चारण): मासपञ्चतिथीनां च निमित्तानां च सर्वशः । उत्त्वलेखनमुक्वाणो न तस्य फलभागभवेत् ॥ इति तिथ्यादितत्त्वम् । ÇKDR.

उत्त्वलेख्य (wie eben) adj. einzuritzen, aufzuschreiben: तदेतत्सिद्धये मत्तं द्वारोत्त्वलेख्यं ददामि ते KATHĀS. 17, 121.

उत्त्वलोच (von लोच् mit उद्) m. Traghimmel AK. 2, 6, 3, 21. TRIK. 3, 3, 258. H. 681.

उत्त्वलोच्य (von लुप् mit उद्) n. N. eines Gesanges (गीतक) JĀĒS. 3, 113.

उत्त्वल (उद् + लोल) m. hohe Welle AK. 1, 2, 3, 6. H. 1076.

उत्त्व und उत्त्वर्ण s. u. उत्त्व und उत्त्वर्ण.

उत्त्व m. N. pr. eines Scholiasten zu vedischen Werken, COLEBR. Misc. Ess. I, 34. 99. ROTH, NAIGH. LVII. — Vgl. उम्पट.

उत्त्वङ्ग m. N. pr. eines Königs MBh. 2, 337. Oder ist etwa उत्त्वङ्गः pl. von उत्त्वङ्? — Vgl. उत्त्वङ्, उत्त्वङ्.

उत्त्वती (sc. वाच्) f. eine verletzende Rede ÇABDAR. im ÇKDR. H. 273, Sch. Eine Verstümmelung von रुशती; vgl. उपती.

उत्त्वधक् nur in Verbindung mit वन vorkommend, scheint aus उत्त्व (von वप्) und धन् (von धा, धयति) zusammengesetzt zu sein und gierig schlucken¹, lustig schlürpfend zu bedeuten: अयो यद्म उत्त्वधक्वनेषु कौतुर्मन्दस्य पुनर्यत्त देवाः RV. 3, 6, 8. (इन्द्रः) अकृन्व्यंसमुशधक्वनेषु विधेना अकृणोद्गम्याणाम् 34, 3. आ सानु प्रुम्भैर्नदर्यन्पृथिव्या जम्भैर्भिर्यन्मुशधक्वनानि 7, 7, 2. Die Ableitung der Commentt. von दक् verwehrt der Zusammenhang, ebenso die von दक्, welche man versuchen könnte.

उशनस् m. Uṇ. 4, 238. N. pr. eines Frommen der mythischen Vorzeit, mit dem Beinamen Kāvja. Das Epos identificirt ihn mit Çukra, dem Planeten Venus und Lehrer der Ungötter. AK. 1, 1, 2, 26. H. 119. Im Veda lautet der nom. उशना, acc. उशनाम्, dat. und loc. उशने; nach P. 7, 1, 94 und Vop. 3, 155 ist der nom. überall उशना, aber die ge-